

Facultad de CC. Sociales y de la Comunicación

Mais info na Web da Facultade

(*)

<http://www.csc.uvigo.es/>

(*)

(*)

Grado en Dirección y Gestión Pública

Asignaturas

Curso 4

Código	Nombre	Cuatrimestre	Cr.totales
P04G090V01901	Evaluación de políticas, programas y proyectos públicos	1c	6
P04G090V01903	Ética pública y responsabilidad jurídica del empleado público	1c	6
P04G090V01904	Financiación autonómica y local	1c	6
P04G090V01905	Instituciones político-administrativas en perspectiva comparada	2c	6
P04G090V01906	Modelos de mejora continua en las administraciones públicas y en el sector no lucrativo	1c	6
P04G090V01907	Participación política y sociedad civil	1c	6
P04G090V01909	Sociología del desarrollo local	1c	6
P04G090V01911	Gestión de proyectos en el ámbito autonómico y local	1c	6
P04G090V01913	Gobierno y administración electrónica	2c	6
P04G090V01914	Nuevas tecnologías aplicadas a la gestión pública	2c	6
P04G090V01981	Prácticas externas: Prácticas en instituciones, empresas y organizaciones públicas	2c	12
P04G090V01991	Trabajo de Fin de Grado	2c	12

DATOS IDENTIFICATIVOS**Avaliación de políticas, programas e proxectos públicos**

Asignatura	Avaliación de políticas, programas e proxectos públicos			
Código	P04G090V01901			
Titulación	Grao en Dirección e Xestión Pública			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	4	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Economía aplicada Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Pardellas de Blas, Xulio Xosé			
Profesorado	Pardellas de Blas, Xulio Xosé			
Correo-e	xulio@uvigo.es			
Web				
Descrición general	Materia orientada a que o alumno adquira coñecementos e técnicas que lle permitan avaliar políticas públicas, programas e proxectos públicos como requirimento necesario de toda intervención pública. A perspectiva da materia aglutina a dobre necesidade de avaliar tanto en termos de eficacia (consecución de obxectivos) como de eficiencia (consecución dos obxectivos ao mínimo coste posible).			

Competencias de titulación

Código	
A1	Entender o papel das administracións públicas no proceso de elaboración, implementación e avaliación das políticas públicas, así como a súa metodoloxía
A14	Coñecer os métodos de control de procesos de xestión administrativa
A15	Coñecer os principios básicos da consultoría interna en organizacións públicas e do Sector non Lucrativo
A19	Coñecer os métodos de avaliación do desempeño nas AAPP
B1	Capacidade para planificar, implantar, avaliar e analizar políticas públicas
B6	Aplicar os instrumentos para a interpretación, diagramización e racionalización dos procesos administrativos: seguimento e avaliación de xestión
B7	Capacidade para utilizar técnicas de planificación, control, avaliación e auditoría da xestión pública
B9	Saber aplicar a metodoloxía da Análise de Políticas Públicas
B10	Saber emitir reflexións, xuízos e ideas sobre aspectos relativos ao ámbito político-administrativo, económico, social e xurídico
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma para emprender estudos posteriores

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
A1 Entender o papel das administracións públicas no proceso de elaboración, implementación e avaliación das políticas públicas, así como a súa metodoloxía	A1
A14 Coñecer os métodos de control de procesos de xestión administrativa	A14
A15 Coñecer os principios básicos da consultoría interna en organizacións públicas e do Sector non Lucrativo	A15
A19 Coñecer os métodos de avaliación do desempeño nas AAPP	A19
B1 Capacidade para planificar, implantar, avaliar e analizar políticas públicas	B1
B6 Aplicar os instrumentos para a interpretación, diagramización e racionalización dos procesos administrativos: seguimento e avaliación de xestión	B6
B7 Capacidade para utilizar técnicas de planificación, control, avaliación e auditoría da xestión pública	B7
B9 Saber aplicar a metodoloxía da Análise de Políticas Públicas	B9
B10 Saber emitir reflexións, xuízos e ideas sobre aspectos relativos ao ámbito político-administrativo, económico, social e xurídico	B10
B11 Capacidade de aprendizaxe autónoma para emprender estudos posteriores	B11

Contidos

Tema	
Introducción histórica á lóxica da avaliación	1. Presentación da materia 2. Contexto de aparición

Aspectos teóricos e metodolóxicos da avaliación	1. Orixe da disciplina 2. Evolución e estado actual
Modelos de avaliación	1. Avaliación por obxectivos 2. Avaliación pluralista
Fases de avaliación	1. Deseño 2. Recollida e tratamento da información 3. Medición da información 4. Evolucións metodolóxicas posibles das avaliacións
Deseño metodolóxico de proxectos de avaliación	1. Requisitos previos ao deseño 2. Metodoloxía básica 3. Disfuncións a evitar
Monitorización e seguimento do proceso de avaliación.	1. Avaliación do esforzo 2. Avaliación da produtividade 3. Avaliación da calidade da atención.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Estudo de casos/análises de situacións	10	20	30
Traballos de aula	12	12	24
Sesión maxistral	25	50	75
Debates	3	6	9
Estudo de casos/análise de situacións	2	4	6
Probas de resposta curta	2	4	6

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou caso real coa finalidade de coñecer, interpretar, resolver, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticar e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercizos ou estudos de caso baixo as directrices e supervisión do profesor.
Sesión maxistral	Na sesión maxistral, levarase a cabo por parte do profesor a exposición de contidos da asignatura de avaliación de políticas, programas e proxectos incluídos no temario desta asignatura.
Debates	Trátase dunha charla aberta entre un grupo de estudantes, que se centrará en temas dos contidos da materia, na análise dun caso ou no resultado dun problema realizado previamente.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Debates	Todas as actividades propostas conlevan a posibilidade de atención personalizada ademais da que se poida prestar nas titorías cuxo horario se concretará a principio de curso.
Estudo de casos/análises de situacións	Todas as actividades propostas conlevan a posibilidade de atención personalizada ademais da que se poida prestar nas titorías cuxo horario se concretará a principio de curso.
Traballos de aula	Todas as actividades propostas conlevan a posibilidade de atención personalizada ademais da que se poida prestar nas titorías cuxo horario se concretará a principio de curso.
Sesión maxistral	Todas as actividades propostas conlevan a posibilidade de atención personalizada ademais da que se poida prestar nas titorías cuxo horario se concretará a principio de curso.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Estudo de casos/análises de situacións	Avaliaránse as entregas en prazo da resolución de casos de xeito individual e/ou en grupo segundo se dispoña.	10%
Traballos de aula	Avaliarase a participación e a realización de traballos propostos na aula de xeito individual ou en grupo segundo se indique. Estes traballos son de realización obrigada.	10
Estudo de casos/análise de situacións	Trátase dunha proba a final de curso orientada á realización dos casos prácticos relacionados co contido impartido na asignatura.	40%
Probas de resposta curta	Trátase dunha proba a final de curso orientada á aplicación dos conceptos desenvolvido na asignatura.	40%

Otros comentarios sobre la Evaluación

Bibliografía. Fuentes de información

Xavier Ballart, **¿Como evaluar programas y servicios públicos?**, MAP. 1992,

Bañón, R., **La evaluación de la acción de las políticas públicas.**, Díaz de Santos. Madrid 2003.,

Alvira, F., **Metodología de la evaluación de programas**, CIS, Madrid, 1991.,

Choen, E. e Franco, R., **Evaluación de proyectos sociales.**, Siglo veintiuno. México, 1992.,

Enrique José Varela Álvarez, **Dirección Pública Profesional. Lecturas para Xestionar a Era da Gobernanza**, EGAP,

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Ciencia política III: Políticas públicas/P04G090V01204

DATOS IDENTIFICATIVOS**Ética pública e responsabilidade xurídica do empregado público**

Asignatura	Ética pública e responsabilidade xurídica do empregado público			
Código	P04G090V01903			
Titulación	Grao en Dirección e Xestión Pública			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimstre
	6	OP	4	1c
Lengua	Castelán			
Impartición				
Departamento	Dereito público Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Lago Calvo, Francisco José Lareo Jiménez, Jacinto Lopez Miño, Antonio Manuel			
Profesorado	Caruncho Michinel, María Cristina Lago Calvo, Francisco José Lareo Jiménez, Jacinto Lopez Miño, Antonio Manuel			
Correo-e	lagocalvo@yahoo.es jlareo@uvigo.es antominho@hotmail.com			
Web				
Descrición	En la disciplina de la presente asignatura, se desarrollara la evolucion en el Derecho Publico de la general responsabilidad juridica ,penal y estudio etico del empleado publico.			

Competencias de titulación

Código	
A24	Comprender Estrutura, Organización e Funcionamento OOPP multinivel: UE, Administración Xeral Estado, CCAA, Xunta e Concellos
A26	Comprender marco legal das Institucións e a actividade que realizan no entorno multinivel
A62	Saber aplicar os sistemas, técnicas básicas e normativa do control interno-externo AAPP
B15	Compromiso e defensa dos valores democráticos
B16	Compromiso coa eficacia e eficiencia do traballo da administración
B23	Capacidade de resolución de problemas
B24	Habilidades para relacións interpersoais e capacidade relacional
B25	Capacidade de razoamento crítico e aceptación de ideas e criticas
B28	Defensa da ética profesional
B29	Disposición para traballar en equipo

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Comprender Estrutura, Organización e Funcionamento OOPP multinivel: UE, Administración Xeral Estado, CCAA, Xunta e Concellos	A24
Comprender marco legal das Institucións e a actividade que realizan no entorno multinivel	A26
Saber aplicar os sistemas, técnicas básicas e normativa do control interno-externo AAPP	A62
Disposición para traballar en equipo	B29
Compromiso e defensa dos valores democráticos	B15
Compromiso coa eficacia e eficiencia do traballo da administración	B16
Vocación de servizo público	B28
Defensa da ética profesional	B28
Capacidade de resolución de problemas	B23
Habilidades para relacións interpersoais e capacidade relacional	B24
Capacidade de razoamento crítico e aceptación de ideas e criticas	B25

Contidos

Tema

Bloque 1: A ética profesional do empregado público.	1.- Moral e Ética 2.-¿Qué é a ética pública? 3.- O problema da corrupción : Enfoques, causas e consecuencias 4.- Proposta dunha ética integral: Do privado ó público
Bloque 2: Réxime disciplinario e responsabilidade administrativa do empregado público. Persoal funcionario e persoal laboral. Procedemento aplicable para exixir a responsabilidade.	1. Potestade disciplinaria e administración pública: principios 2. Principios do procedemento disciplinario 3. Faltas e sancións disciplinarias no EBEP 4. Procedemento administrativo disciplinario
Bloque 3: .Responsabilidade penal do empregado público. Tipos penais cualificados	1.- Introducción á responsabilidade do funcionario público no ámbito penal 2.- Diferencias entre a responsabilidade penal e a responsabilidade disciplinaria dos funcionarios públicos. 3.- Concepto penal de Administración pública. 4.- Delitos contra a administración pública

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión maxistral	30	0	30
Estudo de casos/análises de situacións	5	5	10
Presentacións/exposicións	5	30	35
Estudos/actividades previos	0	50	50
Titoría en grupo	9	5	14
Probas de resposta curta	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	5	5
Estudo de casos/análise de situacións	0	5	5

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descripción
Sesión maxistral	Método expositivo. Lección maxistral dos contidos teóricos da materia
Estudo de casos/análises de situacións	Planteamento e resolución de supostos prácticos que o alumnado deberá desenvolver, dependendo da práctica concreta, tanto individual como colectivamente
Presentacións/exposicións	Presentación e exposición dos traballos desenvolvidos individualmente e/ou en grupo.
Estudos/actividades previos	Repaso e estudo das nocións introducidas nas clases teóricas, prácticas e seminarios. Lectura e recensión crítica de materiais propostos para a aprendizaxe, e para a contribución á realización do informe do grupo. Preparación dunha proba
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas suscitadas nas clases teóricas e prácticas e apoio na realización dos traballos en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Sesión maxistral	Resolución de dúbidas que se lle presenten ao alumnado no proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descripción	Calificación
Probas de resposta curta	Examen con resposta curta sobre o temario da materia	60
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de problemas e exercicios prácticos vinculados ao temario da materia	20
Estudo de casos/análise de situacións	Estudo, análise e debate de casos prácticos de carácter ético-xurídico na administración pública.	20

Otros comentarios sobre la Evaluación

Bibliografía. Fontes de información

LORENZO DE MEMBIELA, J.B., - **Régimen disciplinario de los funcionarios de carrera**, 2008,
 DE MALLOL GUARRO,F, **los recursos administrativos en el procedimiento administrativo**, 2000,
 GARCIA DE ENTERRIA,E, **LOS PRINCIPIO DE LA NUEVA LEY DE XPROPIACION FORZOSA:POTESTAD EXPROPIATORIA,GARANTIA PATRIMONIAS,RESPONSABILIDAD CIVIL DE LA ADMINISTRACION PUBLICA**, 1989,
 GAMERO CASADO,E, **APUNTES SOBRE LA MEDIACION COMO TECNICA PARA LA RESOLUCION DE CONFLICTOS EN EL EMPLEO PUBLICO**, 2006,
 FERNANDEZ RODRIGUEZ,TR, **LOS RECURSOS ADMINISTRATIVOS,DOCUMENTACION ADMINISTRATIVA**, 1990,

MARTIN REBOLLO,L, **LEYES ADMINISTRATIVAS**, 2008,

aRANZADI, **CODIGO PENAL**, 1995,

MUÑOZ CONDE,, **DERECHO PENAL ESPECIAL**, 2006,

VIVES ANTONIO, **DERECHOPENAL ESPECIAL**, 2006,

Diego bautista, Oscar, **La ética y la corrupción en la administración pública y la administración**, 2006,

Diego bautista, Oscar, **Ética para corruptos**, 2008,

García Mexía, Pablo, **La ética pública: Perspectivas actuales**, 2001,

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Ciencia política IV: Sistema político español e galego/P04G090V01205

DATOS IDENTIFICATIVOS**Financiamento autonómico e local**

Asignatura	Financiamento autonómico e local			
Código	P04G090V01904			
Titulación	Grao en Dirección e Xestión Pública			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	4	1c
Lengua	Castelán			
Impartición	Galego			
Departamento	Dereito público especial			
Coordinador/a	Aneiros Pereira, Jaime			
Profesorado	Aneiros Pereira, Jaime			
Correo-e	janeiros@uvigo.es			
Web				
Descripción general	El temario pretende responder a pregunta esencial de cómo se financian las administraciones autonómicas y locales y las características de cada uno de sus fuentes de ingresos. En definitiva, se trata de cuestiones de primer orden y de gran actualidad que atañen al ordenamiento financiero en su conjunto. A su vez, la materia correspondiente a este curso de "Financiación autonómica y local" se presenta estructurada en tres grandes bloques temáticos. El primero constituye una introducción al estudio de esta disciplina, abordando la cuestión del poder financiero en España. El segundo bloque analiza el sistema financiero de las Comunidades Autónomas. Finalmente el bloque tercero estudia el sistema financiero local.			

Competencias de titulación

Código	
A25	Comprender a planificación e a xestión administrativa dos recursos económico-financeiro, así como a organización e xestión dos servizos públicos
A35	Coñecer o réxime xurídico financeiro das Administracións Públicas
A36	Coñecer o financiamento das Administracións Públicas Territoriais: Unión Europea, Estado, CC.AA e Entes Locais
A41	Comprender o funcionamento económico do Sector Público: ingresos e gastos
A42	Comprender os instrumentos de financiamento do Sector Público: tributos estatais, autonómicos e locais
A78	Comprender a estrutura institucional e político-administrativa da Unión Europea, así como o seu réxime xurídico e políticas públicas
B23	Capacidade de resolución de problemas
B25	Capacidade de razoamento crítico e aceptación de ideas e criticas
B29	Disposición para traballar en equipo

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Comprender a planificación e a xestión administrativa dos recursos económico-financeiro, así como a organización e xestión dos servizos públicos	A25
Coñecer o réxime xurídico financeiro das Administracións Públicas	A35
Coñecer o financiamento das Administracións Públicas Territoriais: Unión Europea, Estado, CC.AA e Entes Locais	A36
Comprender o funcionamento económico do Sector Público: ingresos e gastos	A41
Comprender os instrumentos de financiamento do Sector Público: tributos estatais, autonómicos e locais	A42
Comprender a estrutura institucional e político-administrativa da Unión Europea, así como o seu réxime xurídico e políticas públicas	A78
Capacidade de resolución de problemas	B23
Capacidade de razoamento crítico e aceptación de ideas e criticas	B25
Disposición para traballar en equipo	B29

Contidos

Tema	
Financiamento das CC.AA. de réxime común	<ol style="list-style-type: none"> 1.- Ámbito legal 2.- Contido, fontes, poder financeiro 3.- Aplicación do Dereito Financeiro 4.- Ingresos e gastos públicos 5.- Tributos estatais cedidos 6.- Tributos autonómicos

Financiamento das CC. AA. de réxime de Concerto ou Convenio	1.- Ámbito legal 2.- Contido, fontes, poder financeiro, 3.- Aplicación do Dereito Financeiro 4.- Ingresos e gastos públicos 5.- Tributos propios 6.- Tributos concertados
Financiamento das HH.LL	1.- Ámbito legal 2.- Contido, fontes, poder financeiro, 3.- Aplicación do Dereito Financeiro 4.- Ingresos e gastos públicos 5.- Tributos propios 6.- Gasto local

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	31	0	31
Outros	31.5	47.25	78.75
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	1.5	30	31.5
Probos de resposta curta	1	6.75	7.75

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Lectura e estudo por parte do alumnado da normativa e das principais cuestións da materia
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado das cuestións dogmáticas e prácticas que se derivan da normativa en vigor.
Outros	Resolución de supostos e comentario de casos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	O alumnado terá atención personalizada a hora de planificar as sesións maxistrais e, tamén, durante as titorías académicas.
Outros	O alumnado terá atención personalizada a hora de planificar as sesións maxistrais e, tamén, durante as titorías académicas.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Outros	Participación activa en las sesiones presenciales	20
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	O exame final, que será escrito, avaliará os coñecemento dos conceptos e as principais cuestións dos temas da asignatura.	70
Probos de resposta curta	Exámenes tipo test o preguntas cortas	10

Otros comentarios sobre la Evaluación

El temario que figura en el apartado de contenidos constituye una versión resumida de las lecciones que serán objeto de examen. Oportunamente, a comienzo del curso académico, se le proporcionará al alumno un temario más detallado con los epígrafes que conforman cada lección.

Primera oportunidad de examen:

1.- Los alumnos que se someten a evaluación continua serán evaluados conforme a los criterios que se han indicado más arriba: prueba final (70%), pruebas de respuesta corta o test (10%) y participación activa en las actividades de las sesiones magistrales (20 %). En la prueba final, que será oral, el examen de teoría y oral supondrá el 80% y el práctico, por escrito, supondrá un 20%. En todo caso, el alumno deberá alcanzar una calificación mínima de 4 sobre 10 en la prueba final para que se le tengan en cuenta las calificaciones obtenidas mediante el sistema de evaluación continua.

2.- Los alumnos que NO se someten a evaluación continua, o que queden excluidos de dicho sistema: su calificación estará integrada por el 80% de la calificación obtenida en el examen teórico oral y el 20% de la calificación obtenida en el examen práctico escrito, siendo este último diferente al que realicen los alumnos de evaluación continua.

Segunda oportunidad de examen:

1.- En el examen de julio sólo se realizará una prueba final, que constará de dos partes: una práctica escrita (en la que se resolverán uno o varios casos prácticos) y una teórica oral (en la que se formularán distintas preguntas sobre el temario de la materia).

2.- Los alumnos que se hayan sometido al sistema de evaluación continua conservarán la nota que hayan obtenido en el curso.

3.- Para los alumnos que no se someten a evaluación continua, o que queden excluidos de dicho sistema: su calificación estará integrada por el 80% de la calificación obtenida en el examen teórico oral y el 20% de la calificación obtenida en el examen práctico escrito, siendo este último diferente al que realicen los alumnos de evaluación continua.

4.- A los alumnos que se hayan sometido al sistema de evaluación continua y no hayan superado la prueba final ni en la primera oportunidad de examen ni en la segunda se les conservará la nota obtenida a través de dicho sistema durante el curso académico siguiente, siempre que el alumno manifieste su acuerdo.

CONVOCATORIA FIN DE CARRERA

El examen de la convocatoria de Fin de carrera será una prueba teórico-práctica escrita, cuya calificación será el 100% de la nota. La calificación estará integrada por el 80% de la calificación obtenida en el examen teórico y el 20% de la calificación obtenida en el examen práctico. No se tendrá en cuenta en ningún caso la evaluación continua del año anterior.

Bibliografía. Fuentes de información

FERREIRO LAPATZA, J.J y otros, **Curso de Derecho Tributario**, última edición,

Pita Grandal, A.M^a. (Coordinadora), **Textos y casos prácticos de Derecho Financiero y Tributario II**, 2001,

Pérez Royo, F, **Derecho Financiero y Tributario.**, Tecnos, Madrid, 2013 o última edición,

Martín Queralt, Lozano Serrano, Tejerizo López, Casado Ollero, **Curso de Derecho financiero y tributario**, Tecnos, Madrid, 2013 o última edición,

Thomson-Aranzadi, Civitas, McGraw-Hill, **Textos Legales de la Parte General del Derecho Financiero y Tributario**, 2013,

Recomendaciones

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Dereito: Dereito administrativo I/P04G090V01101

Dereito administrativo II/P04G090V01302

Dereito financeiro e tributario/P04G090V01304

Xestión tributaria/P04G090V01505

Técnicas de xestión orzamentaria/P04G090V01605

DATOS IDENTIFICATIVOS**Institucións política-administrativas en perspectiva comparada**

Asignatura	Institucións política-administrativas en perspectiva comparada			
Código	P04G090V01905			
Titulación	Grao en Dirección e Xestión Pública			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	4	2c
Lengua Impartición	Lengua Impartición			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Cancela Outeda, Celso			
Profesorado	Cancela Outeda, Celso López Mira, Álvaro Xose			
Correo-e	ccancela@uvigo.es			
Web	http://http://csc.uvigo.es/index.php/profesorado/57-celso-cancela-outeda/64-celso-cancela-outeda.html			
Descrición general	Esta materia pretende que o estudante preste atención aos diferentes contextos (internacional, europeo, estatal, etc.) á hora de comprender o funcionamento das institucións político-administrativas e realizar proposta de reforma ou mellora administrativa.			

Competencias de titulación

Código	
A10	Coñecer os procesos de modernización e cambio das administracións públicas
A29	Comprender o comportamento dos actores político-administrativos
A44	Comprender as relacións de poder intergubernamentais
A69	Capacidade para compartir información e transmitila ante diferentes públicos
A75	Comprender o funcionamento das democracias contemporáneas e as súas "culturas políticas"
A82	Comprender a estrutura e funcionamento das Institucións Políticas
B10	Saber emitir reflexións, xuízos e ideas sobre aspectos relativos ao ámbito político-administrativo, económico, social e xurídico
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma para emprender estudos posteriores
B15	Compromiso e defensa dos valores democráticos
B29	Disposición para traballar en equipo

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Comprender o comportamento dos actores político-administrativos	A29
Comprender as relacións de poder intergubernamentais	A44
Coñecer os procesos de modernización e cambio das administracións públicas	A10
Comprender o funcionamento das democracias contemporáneas e as súas "culturas políticas"	A75
Comprender a estrutura e funcionamento das Institucións Políticas	A82
Capacidade para compartir información e transmitila ante diferentes públicos	A69
Disposición para traballar en equipo	B29
Saber emitir reflexións, xuízos e ideas sobre aspectos relativos ao ámbito político-administrativo, económico, social e xurídico	B10
Capacidade de aprendizaxe autónoma para emprender estudos posteriores	B11
Compromiso e defensa dos valores democráticos	B15

Contidos

Tema	
1. O método comparativo.	a) Presentación xeral no contexto metodolóxico das ciencias sociais b) Que é? Características. c) Diversas fórmulas de comparación
2. Desenvolvemento histórico dos sistemas político-administrativos	a) Trazos históricos b) Modelos administrativos. Notas xerais 1. Napoleónico 2. Prusiano 3. Anglosaxón 4. Escandinavo.

3. O sistema político-administrativo de Francia	a) Antecedentes históricos b) Institucións políticas c) A organización territorial e os niveis de administración d) Outros elementos sistémicos (actores políticos, medios, cultura político-advda, etc.)
4. O sistema político-administrativo de Italia	a) Antecedentes históricos b) Institucións políticas c) A organización territorial e os niveis de administración d) Outros elementos sistémicos (actores políticos, medios, cultura político-advda, etc.)
5. O sistema político-administrativo de Portugal	a) Antecedentes históricos b) Institucións políticas c) A organización territorial e os niveis de administración d) Outros elementos sistémicos (actores políticos, medios, cultura político-advda, etc.)
6. O sistema político-administrativo de Alemania	a) Antecedentes históricos b) Institucións políticas c) A organización territorial e os niveis de administración d) Outros elementos sistémicos (actores políticos, medios, cultura político-advda, etc.)
7. O sistema político-administrativo de Suecia	a) Antecedentes históricos b) Institucións políticas c) A organización territorial e os niveis de administración d) Outros elementos sistémicos (actores políticos, medios, cultura político-advda, etc.)
8. O sistema político-administrativo de Reino Unido	a) Antecedentes históricos b) Institucións políticas c) A organización territorial e os niveis de administración d) Outros elementos sistémicos (actores políticos, medios, cultura político-advda, etc.)
9. O sistema político-administrativo de Estados Unidos	a) Antecedentes históricos b) Institucións políticas c) A organización territorial e os niveis de administración d) Outros elementos sistémicos (actores políticos, medios, cultura político-advda, etc.)
10. O sistema político-administrativo da Unión Europea	a) Referencia ás institucións da UE b) A función pública europea c) Outros

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión maxistral	25	0	25
Traballos de aula	20	40	60
Presentacións/exposicións	11.5	25.415	36.915
Estudo de casos/análise de situacións	2	0	2
Outras	1	25	26

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Traballos de aula	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun traballo ou estudos de caso

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Nos horarios de titorías e durante as actividades docentes o estudante poderá acudir a realizar as consultas que estime oportunas.
Traballos de aula	Nos horarios de titorías e durante as actividades docentes o estudante poderá acudir a realizar as consultas que estime oportunas.

Presentacións/exposicións	Nos horarios de titorías e durante as actividades docentes o estudante poderá acudir a realizar as consultas que estime oportunas.
Pruebas	Descrición
Estudo de casos/análise de situacións	Nos horarios de titorías e durante as actividades docentes o estudante poderá acudir a realizar as consultas que estime oportunas.
Outras	Nos horarios de titorías e durante as actividades docentes o estudante poderá acudir a realizar as consultas que estime oportunas.

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	Avalíase a participación activa por parte do estudante, mediante a formulación de preguntas e opinións	0
Traballos de aula	Avalíase a asistencia e participación activa do estudante	10
Estudo de casos/análise de situacións	Elaboración dun estudo de caso sobre un sistema político-administrativo a determinar	40
Outras	Realización dunha proba (s) oral (is) sobre os contidos da materia	50

Otros comentarios sobre la Evaluación

Os contidos da materia requiren o manexo por parte do estudante de material bibliográfico, bases de datos, consultas webs, etc., principalmente, en inglés e francés.

NOTA IMPORTANTE:

Os/as alumnos/as que non poidan asistir ás clases presenciais por motivos xustificadas (laborais, familiares e/ou situación de dependencia), previo acordo co profesor da materia e o Coordinador do Grao, podrán acollerse ao inicio do semestre ás formulas alternativas de avaliación continua semipresencial, consistentes en:

- a) a realización de actividades e exercicios a través da plataforma TEMA,
- b) a presenza activa nas tutorías marcadas polo profesor,
- e c) a realización dunha proba final obxectiva de valoración da aprendizaxe e adquisición das competencias da materia.

Bibliografía. Fontes de información

ALCANTARA, M., **Sistemas políticos de la Unión Europea**, Tirant lo Blanch,
 BALLART, X.-RAMÍO, C., **Ciencia de la Administración**, Tirant lo blanch,
 BAENA DEL ALCÁZAR, M., **Curso de Ciencia de la Administración**, Tecnos,
 OLMEDA, J. A. y PARRADO, S., **Ciencia de la Administración. Los sistemas administrativos**, UNED,
 PARRADO DÍEZ, S., **Sistemas Administrativos Comparados**, Tecnos-UPF,
 VARELA ALVÁREZ, E.J., **Las administraciones públicas contemporáneas en España**, Tórculo,

Os contidos da materia requiren o manexo por parte do estudante de material bibliográfico, bases de datos, consultas webs, etc., principalmente, en inglés e francés. Este material será facilitado polo docente na aula ou por medio de FAITIC.

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Ciencia política I: Introducción á ciencia política/P04G090V01105
 Ciencia política II: Fundamentos de ciencia da administración/P04G090V01104
 Xestión pública e organización de servizos públicos/P04G090V01404
 Política e economía da Unión Europea/P04G090V01301

Otros comentarios

Os contidos e a temática da materia requiren ineludiblemente o manexo de bibliografía en inglés, francés e portugués.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Modelos de mellora continua nas administracións públicas e no sector non lucrativo**

Asignatura	Modelos de mellora continua nas administracións públicas e no sector non lucrativo			
Código	P04G090V01906			
Titulación	Grao en Dirección e Xestión Pública			
Descritores	Creditos ECTS 6	Seleccione OP	Curso 4	Cuatrimestre 1c
Lengua Impartición	Galego			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Briones Gamarra, Óscar			
Profesorado	Briones Gamarra, Óscar			
Correo-e	oscarbriones@uvigo.es			
Web				
Descrición general	Introducir ao alumno nos procesos de calidade e mellora continua no ámbito das Administracións públicas e o sector non lucrativo.			

Competencias de titulación

Código	
A6	Coñecer os instrumentos para a interpretación, diagramización e racionalización dos procesos administrativos: seguimento e avaliación de xestión
A8	Coñecer o deseño, organización e provisión de servizos administrativos
A10	Coñecer os procesos de modernización e cambio das administracións públicas
A13	Coñecer os elementos básicos do cambio organizativo e os métodos de auditoría operativa de xestión
B4	Saber aplicar técnicas de control de calidade nas AAPP
B6	Aplicar os instrumentos para a interpretación, diagramización e racionalización dos procesos administrativos: seguimento e avaliación de xestión
B16	Compromiso coa eficacia e eficiencia do traballo da administración
B17	Compromiso coa innovación e creatividade, e motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Coñecer os instrumentos para a interpretación, diagramación e racionalización dos procesos administrativos: seguimento e avaliación de xestión	A6
Coñecer o deseño, organización e provisión de servizos administrativos	A8
Coñecer os procesos de modernización e cambio das administracións públicas	A10
Coñecer os elementos básicos do cambio organizativo e os métodos de auditoría operativa de xestión	A13
Saber aplicar técnicas de control de calidade nas AAPP	B4
Aplicar os instrumentos para a interpretación, diagramización e racionalización dos procesos administrativos: seguimento e avaliación de xestión	B6
Compromiso coa eficacia e eficiencia do traballo da administración	B16
Compromiso coa innovación e creatividade, e motivación pola calidade	B17

Contidos

Tema	
1. O entorno da calidade nas administracións públicas	Semana1. A orixe histórica da calidade Semana2. A calidade na xestión pública actual
2. Algunhas ferramentas clave	Semana 3. A detección de expectativas dos usuarios. Semana 4. A xestión por indicadores
3. Modelos consolidados: Cartas de Servizo	Semana 5. Orixe e estrutura principal Semana 6. Elaboración, negociación e publicación

4. Modelos consolidados: Modelos de autoevaluación	Semana 7. Modelos de Autoevaluación con especial referencia ao Modelo EFQM Semana 8. Modelo EVAM
5. Modelos consolidados	Semana 9. A normalización: normas ISO e o modelo CAF
6. O aproveitamento da innovación como mellora continua	Semana 10. A xestión do talento Semana 11. Sistematización de procesos de aproveitamento da innovación
7. Ferramentas para a calidade	Semana 12. Experiencias próximas de innovación aplicada ás AA.PP. Semana 13. Ferramentas de percepción
8. A institucionalización da calidade	Semana 14. Ferramentas de xestión Semana 15. Os principais organismos e normativas para a institucionalización da calidade Semana 16. Revisión integral da calidade no momento actual: as experiencias punteiras en materia de calidade.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Estudo de casos/análises de situacións	6	12	18
Resolución de problemas e/ou exercicios	6	9	15
Sesión maxistral	35	70	105
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	2	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	4	6
Probas de tipo test	1	2	3

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Exposición e explicación de casos relacionados cos tópicos do temario nos que se pon de manifesto a aplicación de metodoloxías de Mellora Contínua e Control de Calidade nas Administracións Públicas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exercicios de aplicación de Metodoloxías de Control de Calidade e Mellora continua nas Administracións Públicas e no Sector non lucrativo.
Sesión maxistral	Exposición a cargo do profesor das principais teorías no ámbito da calidade e a mellora continua.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	O alumnado recibirá atención personalizada tanto para a resolución de exercicios como para o estudo e análise de casos. A atención personalizada facilitarase tanto no ámbito da aula durante a resolución dos exercicios, como no tempo de titorias. Asímesmo poderán formularse as dúbidas que se teñan por correo electrónico ao profesor.
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumnado recibirá atención personalizada tanto para a resolución de exercicios como para o estudo e análise de casos. A atención personalizada facilitarase tanto no ámbito da aula durante a resolución dos exercicios, como no tempo de titorias. Asímesmo poderán formularse as dúbidas que se teñan por correo electrónico ao profesor.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Estudo de casos/análises de situacións		25
Sesión maxistral	Resolución de casos prácticos e actividades propostas en clase. Asistencia e participación activa nas sesións da aula.	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de problemas de aplicación de Metodos de Mellora Contínua.	25
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exercizos sobre lecturas ou materiais audiovisuais propostos en clase. Exercicio con preguntas de resposta de desenvolvemento	20

Otros comentarios sobre la Evaluación

"NOTA IMPORTANTE: Os/as alumnos/as que non poidan asistir ás clases presenciais por motivos xustificadas (laborais, familiares e/ou situación de dependencia), deberán poñerse en contacto co profesor para marcar, de ser aceptado, un sistema complementario de avaliación, que en todo caso pasará por unha proba de avaliación final, independentemente das actividades formativas complementarias que se poidan acordar.

Como se observa na decalaxe da avaliación o curso orientase maioritariamente á formación continua polo que haberá probas con repercusión na avaliación final durante todo o curso. Non obstante haberá un exame final no que se resolverán tanto cuestións de desenvolvemento como tipo test.

Bibliografía. Fontes de información

BADÍA GIMÉNEZ, A. y BELLIDO, S., **Técnicas de gestión de la calidad.**, Ed. Tecnos): , Madrid (1999.,

BADÍA GIMÉNEZ, A., **Calidad: modelo ISO 9001 versión 2000.**, Ed. Deusto, Bilbao. (2002);,

CUATRECASAS, L., **Gestión integral de la calidad. Implantación, control y certificación.**, : Ed. Gestión (1999),

EVANS, J. y LINDSAY, W., **Administración y control de calidad.**, Ed International Thompson Editores, (2000);,

ISHIKAWA, K., **Introducción al control de calidad.**, Ed. Díaz de Santos, Madrid. (1994);,

LLORENS MONTES, F. J. y FUENTES FUENTES, M., **Calidad total. Fundamentos e implantación.**, Ed. Pirámide, Madrid. (2000),

PFEIFER, T. y TORRES, F., **Manual de gestión e ingeniería de la calidad.**, Ed. Mira Editores (1999),

RUIZ-CANELA LÓPEZ J.L., **La gestión por calidad total en la empresa moderna**, Ed. RaMa, 2003,

VILAR BARRIO, J. F., **Cómo implantar y gestionar la calidad total**, Ed. Fundación Confemetal, Madrid. (1997),

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Participación política e sociedade civil**

Asignatura	Participación política e sociedade civil			
Código	P04G090V01907			
Titulación	Grao en Dirección e Xestión Pública			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	4	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	López Mira, Álvaro Xose			
Profesorado	López Mira, Álvaro Xose			
Correo-e	almira@uvigo.es			
Web				
Descrición general				

Competencias de titulación

Código	
A70	Saber emitir reflexións, xuízos e ideas sobre aspectos relativos ao ámbito político-administrativo, económico, social e xurídico
A71	Capacidade de aprendizaxe autónoma para emprender estudos posteriores
A75	Comprender o funcionamento das democracias contemporáneas e as súas "culturas políticas"
A81	Comprender a estrutura e o funcionamento dos sistemas políticos
B15	Compromiso e defensa dos valores democráticos
B25	Capacidade de razoamento crítico e aceptación de ideas e críticas
B26	Compromiso cos Dereitos humanos, a igualdade, a xustiza e o desenvolvemento sustentable
B27	Vocación de servizo público

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Comprender o funcionamento das democracias contemporáneas e as súas "culturas políticas"	A75
Comprender a estrutura e o funcionamento dos sistemas políticos	A81
Saber emitir reflexións, xuízos e ideas sobre aspectos relativos ao ámbito político-administrativo, económico, social e xurídico	A70
Capacidade de aprendizaxe autónoma para emprender estudos posteriores	A71
Compromiso e defensa dos valores democráticos	B15
Capacidade de razoamento crítico e aceptación de ideas e críticas	B25
Compromiso cos Dereitos humanos, a igualdade, a xustiza e o desenvolvemento sustentable	B26
Vocación de servizo público	B27

Contidos

Tema	
I. Participación política: concepto e tipoloxía.	I.- PARTICIPACIÓN POLÍTICA TEMA I.- Democracia e eleccións. 1.A democracia como sistema político. 2.Breve historia das eleccións: do mandato imperativo ao sufraxio universal. 3.- Funcións clásicas das eleccións e crise da democracia representativa. 4.Os medios de comunicación de masas e os sistemas democráticos. As tendencias cara á americanización dos sistemas políticos. 5.Democracia representativa e democracia directa.

II. Actores da participación política.

II.- PRINCIPAIS ACTORES DA PARTICIPACIÓN POLÍTICA: PARTIDOS E SISTEMAS DE PARTIDOS

TEMA II.- Os partidos políticos.

1.A orixe dos partidos políticos. 2.Breve historia dos partidos. 3.Concepto, funcións e tipoloxía. 4.Estatuto xurídico. 5.Estructura, organización e goberno dos partidos. 6.O financiamento dos partidos.

TEMA III.- Sistemas de partidos.

1.Definición. 2.Clasificacións.

TEMA IV.- Partidos políticos e sistemas de partidos no Estado español.

1.Estatuto xurídico e financiamento. 2.Descripción e evolución dos principais partidos. 3.Sistemas e subsistemas de partidos.

III. Eleccións e sistemas electorais. A intervención da sociedade civil

III.- ELECCIÓNS E SISTEMAS ELECTORAIS. A INTERVENCIÓN DA SOCIEDADE CIVIL

TEMA V.- O sistema electoral e os seus elementos.

1.Noción e elementos do sistema electoral. Aspectos sociolóxicos. 2.Electores e elixibles. 3.O distrito ou circunscrición electoral. 4.A fórmula electoral. 5.A barreira electoral. 6.A modalidade de voto. Formas de emisión do voto. 5.O proceso electoral e a súa organización.

TEMA VI.- Tipoloxía dos sistemas electorais.

1.Sistemas maioritarios, proporcionais e mixtos. 2.Representatividade, gobernabilidade e lexitimidade. 3.Sistemas electorais e sistemas de partido.

TEMA VII.- Os sistemas electorais españois.

1.Eleccións xerais. 2.Eleccións autonómicas. Especial referencia a Galicia. 3.Eleccións locais. 4.Eleccións europeas.

TEMA VIII.- Sistemas electorais maioritarios.

1.O sistema electoral británico. 2.O sistema electoral estadounidense. 3.O sistema electoral canadense. 4.O sistema electoral francés.

TEMA IX.- Sistemas electorais proporcionais e mixtos.

1.O sistema electoral alemán. 2. O sistema electoral portugués. 3.O sistema electoral italiano. 4.O sistema electoral irlandés. 5.O sistema electoral suízo. 6.Os sistemas electorais escandinavos.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Seminarios	15	0	15
Presentacións/exposicións	10	50	60
Sesión maxistral	25	0	25
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	49	50

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun traballo ou estudos de caso
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto do estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Nas horas de titoría asignadas e tamén nas actividades docentes
Sesión maxistral	Nas horas de titoría asignadas e tamén nas actividades docentes
Presentacións/exposicións	Nas horas de titoría asignadas e tamén nas actividades docentes

Pruebas	Descripción
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Nas horas de titoría asignadas e tamén nas actividades docentes

Avaliación		
	Descripción	Calificación
Seminarios	Rexerán os mesmos criterios de avaliación da sesión maxistral	Ata 15
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun traballo ou estudo de caso	Ata 30
Sesión maxistral	Valorarase a asistencia proactiva (penalizándose a negativa), a capacidade de atención e asimilación conceptual, a actitude persoal e a participación coherente no seguimento do programa	Ata 15
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Valorarase a capacidade de expresión escrita, a capacidade de síntese conceptual e a capacidade de relación entre ámbitos temáticos do programa	Ata 40

Otros comentarios sobre la Evaluación

Este modelo de avaliación e as súas metodoloxías serán aplicables para os estudantes que escollan a opción de presencialidade. Quen, xustificadamente, opte pola modalidade de semipresencialidade, avaliarase en función da proba de desenvolvemento e a realización de traballos fóra da aula e/ou de probas obxectivas efectuadas virtualmente a través da plataforma. Os casos particulares distintos destes dous supostos, deberán tratarse co profesor da materia para poder acomodar a avaliación ás necesidades do estudante.

Os criterios de avaliación serán idénticos para as dúas probas do curso

Bibliografía. Fontes de información

BOSCH, A. y VALLÉS, J.M., **Sistemas electorales y gobierno representativo**, Alianza,

DEL CASTILLO, P., **Comportamiento político y electoral**, CIS,

COLOMER, J.M., **Cómo votamos**, Gedisa,

CAMINAL, C., **Manual de Ciencia Política**, Tecnos,

MARTÍNEZ SOSPEDRA, M., **Introducción a los partidos políticos**, Ariel,

COTARELO, R., **Los partidos políticos**, Sistema,

LÓPEZ MIRA, ÁLVARO X., **Sistema político español e galego**, Andavira,

VARIOS, **Partidos políticos. Viejos conceptos y nuevos retos**, Trotta,

DALTON, RUSSELL J., **Citizen Politics: public opinion and political parties in advanced industrial democracies**, Seven Bridges Press,

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Ciencia política I: Introducción á ciencia política/P04G090V01105

Ciencia política II: Fundamentos de ciencia da administración/P04G090V01104

Ciencia política IV: Sistema político español e galego/P04G090V01205

DATOS IDENTIFICATIVOS**Socioloxía do desenvolvemento local**

Asignatura	Socioloxía do desenvolvemento local		
Código	P04G090V01909		
Titulación	Grao en Dirección e Xestión Pública		
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso
	6	OP	4
			Cuatrimestre
			1c
Lengua Impartición	Departamento Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía		
Coordinador/a	Torres Outón, Sara María		
Profesorado	Torres Outón, Sara María		
Correo-e	saratorres@uvigo.es		
Web			
Descrición general	O desenvolvemento local constitúe, na actualidade, un importante xacemento de emprego xa que as diferentes entidades, públicas ou privadas, con ámbito de actuación local emprenden proxectos que demandan un maior nivel de profesionalización e a participación de equipos de traballo multidisciplinares. Estes proxectos e o modo de actuación no ámbito local requiren dunha análise dos recursos e identificación de oportunidades. Nesta materia, abordarase o estudo do desenvolvemento local desde unha perspectiva integral que preste especial atención ás relacións sociais e a interacción dos actores participantes. O obxectivo central da materia será dotar aos alumnos de coñecementos e técnicas para afrontar con éxito iniciativas de desenvolvemento local.		

Competencias de titulación

Código	
A29	Comprender o comportamento dos actores político-administrativos
A30	Coñecer e diferenciar o conxunto de entes públicos e privados que traballan en rede coas AAPP
A70	Saber emitir reflexións, xuízos e ideas sobre aspectos relativos ao ámbito político-administrativo, económico, social e xurídico
A71	Capacidade de aprendizaxe autónoma para emprender estudos posteriores
B21	Compromiso social e asertividade
B23	Capacidade de resolución de problemas
B25	Capacidade de razoamento crítico e aceptación de ideas e críticas
B29	Disposición para traballar en equipo

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
14. Coñecer e dominar a metodoloxía das Ciencias Sociais e Técnicas de Investigación Social	A30
7. Comprender o comportamento dos actores político-administrativos	A29
25. Saber emitir reflexións, xuízos e ideas sobre aspectos relativos ó ámbito político-administrativo, económico, social e xurídico	A70
26. Capacidade de aprendizaxe autónomo para emprender estudos posteriores	A71
27. Disposición para traballar en equipa	B29
32. Compromiso social e asertividade	B21
34. Capacidade de resolución de problemas	B23
36. Capacidade de razoamento crítico e aceptación de ideas e críticas	B25

Contidos

Tema	
Tema 1: Estado da cuestión:	1.1. A urxencia do suxeito local 1.2. O significado do Desenvolvemento local: definición
Tema 2: Desenvolvemento local e cambio social	2.1. Teorías de cambio social 2.2. Desenvolvemento e Comunicación
Tema 3: Empregos xerados no campo do Desenvolvemento Local	3.1. As axencias de desenvolvemento local. 3.2. As fundacións comarcais 3.3. Autoemprego: experto, consultor, técnico, xestor
Tema 4: Recursos e diagnose do desenvolvemento local:	4.1. Medio Físico: recursos físicos e infraestruturas. 4.2. Recursos socioeconómicos: recursos humanos, actividade económica e mercado de traballo 4.3. Equipamentos: servizos básicos e aspectos socioculturais 4.4. Metodoloxías de análises: diagnose e implementación da acción

Tema 5: Axentes de desenvolvemento local:	5.1. As autoridades locais 5.2. Os organismos públicos supramunicipais. 5.3. Outros axentes para o desenvolvemento local: a crecente importancia da cidadanía.
Tema 6: Programas actuais de Desenvolvemento Local:	6.1. Participación en programas de Desenvolvemento Local da UE. 6.2. Procedimiento e desenvolvemento dos programas: caso práctico.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	3	0	3
Seminarios	10	20	30
Sesión maxistral	24	0	24
Traballos de aula	10	10	20
Probas de resposta curta	2	30	32
Traballos e proxectos	1	18	19
Estudo de casos/análise de situacións	1	10	11
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	10	11

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Achegamento ás teorías de desenvolvemento local e principais conceptos
Seminarios	Traballo grupal sobre aspectos actuais del desenvolvemento local.
Sesión maxistral	Exposición dos temas centrais do desenvolvemento local así como metodoloxías de análise. Aproximación ós principais recursos, interpretación de datos e aplicación do coñecemento e redacción de informes
Traballos de aula	Realización de traballos no aula baixo as indicacións do docente. Actividades *grupales.

Atención personalizada

Pruebas	Descrición
Traballos e proxectos	Para a atención persoalizada o alumnado pode asistir en horario de tutoría ao despacho. Tamén se poden realizar consultas a través do correo electrónico e utilizar a plataforma tema. Para o traballo proxecto final, haberá unha tutoría persoal obrigada cuxo día e hora comunicárase ao longo do curso.
Estudo de casos/análise de situacións	Para a atención persoalizada o alumnado pode asistir en horario de tutoría ao despacho. Tamén se poden realizar consultas a través do correo electrónico e utilizar a plataforma tema. Para o traballo proxecto final, haberá unha tutoría persoal obrigada cuxo día e hora comunicárase ao longo do curso.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Para a atención persoalizada o alumnado pode asistir en horario de tutoría ao despacho. Tamén se poden realizar consultas a través do correo electrónico e utilizar a plataforma tema. Para o traballo proxecto final, haberá unha tutoría persoal obrigada cuxo día e hora comunicárase ao longo do curso.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Traballos de aula	Realización dun traballo sobre un territorio. Realizarase unha análise de recursos. Farase fincapé na interpretación da información (documental, datos e fontes de elaboración propia) e na proposta dunha acción viable para ese territorio.	10
Probas de resposta curta	Comprensión e asimilación de contidos básicos.	30
Traballos e proxectos	Realización dun traballo sobre un territorio. Realizarase unha análise de recursos. Farase fincapé na interpretación da información (documental, datos e fontes de elaboración propia) e na proposta dunha acción viable para ese territorio.	20
Estudo de casos/análise de situacións	(*)Análisis de un texto sobre un caso o situación. Lectura, exposición y debate.	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	(*)Comprensión de textos, análisis y valoración de acciones desarrolladas en el ámbito local.	30

Otros comentarios sobre la Evaluación

Avaliación continua a través da participación activa do alumno nas clases, seminarios e a resolución das actividades programada (30% da nota final).

Lectura crítica dun artigo relacionado coa materia (10% da nota final).

Avaliación da adquisición de competencias a través do seguimento do traballo individual do alumno e a súa contribución á realización e presentación dun informe de investigación grupal (Proxecto: 30% da nota final)

Co encargo de cada traballo de avaliación entregaranse directrices claras sobre a súa realización, insistindo na penalización do incumplimento de normas (contido, extensión), entregas fóra de prazo e plagio.

Proba de avaliación escrita de contidos básicos da materia (30% da nota final)

Bibliografía. Fontes de información

ALAIN FINE, G. (2010): "The sociology of the Local: Actions and its Publics", in *Sociological Theory*, dec 2010, pages 356-376

la O y FLORES RUIZ, D. (coord.) (2010): *Teoría y estrategias de desarrollo local*. Edita: Universidad Internacional de Andalucía

la O (2000): *Planificación estratégica e instrumentos de desarrollo local*. Edita: Diputación de Huelva, Servicio de Publicaciones.

CARRILLO BENITO, EMILIO (2002): *Desarrollo local: nuevas perspectivas*. Ed. Junta de Andalucía.

PÉREZ RAMÍREZ, B. E CARRILLO, E. (2001): *Desarrollo Local: manual de uso*. ESIC

RODRÍGUEZ GONZÁLEZ, R. (1998): "La escala local del desarrollo. Definición y aspectos teóricos" en *Revista de desenvolvimiento económico*, nº 1, noviembre, pg 6-16

Tema 2:

CÁRDENAS LORENZO, L. (2009): *Comunicación y construcción de ciudadanía. Aportes para el desarrollo*. Catarata ediciones.

PEREIRA GONZÁLEZ, J.M. y CADAVID BRINGE, A. (2011): *Comunicación, desarrollo y cambio social*, pgs. 19-35; 113-131; Editorial Pontificia Universidad Javeriana

Tema 3:

FRAGO, E. E OUTROS (1992): *Autoempleo en el desarrollo local* . Editorial Popular

SANCHOS PALACIO, JOAN RAMÓN (2006): *El papel del agente de empleo y desarrollo local en la implementación de las políticas locales de empleo y en la creación de empresas en España. Estudio empírico y análisis comparativo entre CC.AA.*, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales

ALBURQUERQUE, F. (1994): *Metodología para el desarrollo económico local*, edita CEPAL

SANCHÍS PALACIO, J.R. (1999): "Las estrategias de desarrollo local: Aproximación metodológica desde una perspectiva socioeconómica e integral" en *Dirección y organización, DYO*, pg 147-160

Tema 5:

CARVAJAL BURBANO, A. (1998): *Diagnóstico y plan de desarrollo participativo*, serie documentos de trabajo, Universidad del Valle, Facultad de Humanidades.

RODRÍGUEZ GUTIÉRREZ. F. (1999): *Manual de desarrollo local*, pgs. 264-291;445-458; Trea editorial. Gijón.

ALONSO, J.L E MÉNDEZ, R. (2000): *Innovación, pequeña empresa y desarrollo local*. Ed. Civitas.

BOISIER, S. (2005): "¿Hay espacio para el desarrollo local en la globalización?" en *Revista de BOUZADA, XAN (1999): O desenvolvemento comunitario local*. Editorial Galaxia.

RODRÍGUEZ ÁLVAREZ, J.M. (2001): *Experiencias prácticas de desarrollo local*. Ed.: Bayer Hnos.

STIGLITZ, JOSEPH E. (2002): *El malestar en la globalización*. Ed. Taurus D.L.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xestión de proxectos no ámbito autonómico e local**

Asignatura	Xestión de proxectos no ámbito autonómico e local			
Código	P04G090V01911			
Titulación	Grao en Dirección e Xestión Pública			
Descritores	Creditos ECTS 6	Seleccione OP	Curso 4	Cuatrimstre 1c
Lengua Impartición	Castelán			
Departamento	Economía aplicada Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Pardellas de Blas, Xulio Xosé			
Profesorado	Figueroa Dorrego, Pedro Pardellas de Blas, Xulio Xosé			
Correo-e	xulio@uvigo.es			
Web	http://g4plus.uvigo.es			
Descrición general	(*)Proporcionar al alumno/a los conocimientos, actitudes y habilidades para poder actuar como agente dinamizador y de desarrollo de la mejora competitiva de las organizaciones públicas y privadas en un marco globalizado que, sobre la base de los recursos endógenos del territorio, contribuya a un desarrollo local sostenible y que posibilite la creación de riqueza, en general, y la mejora de las condiciones de vida y de trabajo en un área determinada, en particular, con especial referencia a la Euro-Región Galicia y Norte de Portugal.			

Competencias de titulación

Código	
A2	Coñecer procesos de obtención, elaboración, análise e interpretación de datos para a toma de decisións
A27	Coñecer métodos, modelos e técnicas de datos cualitativos e cuantitativos (estadísticos)
A52	Operar con datos cualitativos e cuantitativos para procesos de xestión e dirección pública
A63	Saber aplicar métodos, modelos e técnicas de datos cualitativos e cuantitativos (estadísticos)
A70	Saber emitir reflexións, xuízos e ideas sobre aspectos relativos ao ámbito político-administrativo, económico, social e xurídico
B24	Habilidades para relacións interpersoais e capacidade relacional
B25	Capacidade de razoamento crítico e aceptación de ideas e criticas
B29	Disposición para traballar en equipo

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
ferramentas de análises dao ferramentas de planificación estratéxica	A27
análise estratéxica de sectores e sistemas empresariais análises de recursos endóxeos para o desenvolvemento local	A2
métodos para a elaboración de informes	A52
folia de cálculo avanzada	A63
aplicación de ferramentas de diagnóstico estratéxico	A70
traballo en equipo na realización dun proxecto "tipo"	B24 B25 B29

Contidos

Tema	
1. Territorio e recursos endóxeos	1.1 Recursos enxéneos e desenvolvemento local: o paradigma do desenvolvemento endóxico e a caracterización dos recursos dun territorio 1.2 Territorio e iniciativas locais: a teoría territorial do desenvolvemento e os axentes 1.3 As cidades como espazo para o desenvolvemento: contornas innovadoras, cidades de servizos e redes de cidades

2. Modelos de planificación: conceptos	2.1 Metodoloxía e proceso xeral para o desenvolvemento da planificación estratéxica aplicado a contornas locais. A cadea de actividades empresariais 2.2 Planificación estratéxica de sistemas empresariais locais: plan director, plan estratéxico, plans operativos funcionais 2.3 Aspectos da análise externa: a contorna global e a contorna específica 2.4 Aspectos da análise interna: recursos e capacidades intangibles e tanxibles.
3. Ferramentas para a xeración e xestión de proxectos de desenvolvemento local e empresarial.	3.1 Metodoloxía para a xeración de ideas e proxectos: da análise ao deseño 3.2 Ferramentas de xestión de proxectos, planificación e control de tarefas en contornas complexas e multiprojecto 3.3 A oficina de proxectos
4. Fontes de información territoriais e empresariais	4.1 Fontes de información para a análise externa 4.2 Fontes de información para a análise interna 4.3 Ferramentas e recursos web e bases de datos empresariais
5. Metodoloxía para a planificación estratéxica territorial e empresarial	5.1 Estratexias empresariais: definición e tipoloxía 5.2 Sistema de trazabilidade análise-diagnóstico-deseño estratéxico para a actualización sistemática 5.3 Eixos Estratéxicos para o desenvolvemento de actividades empresariais. Aspectos xerais e específicos por agrupacións de cadeas empresariais 5.4 Instrumentos para a implantación e control
6. As cadeas de actividades empresariais como marco de referencia para a competitividade dos sistemas empresariais locais	6.1 Conceptualización de cadea de actividades empresariais vs. sectores 6.2 Tipoloxía de cadeas empresariais 6.3 Aspectos xerais e específicos para o desenvolvemento das cadeas empresariais dos sistemas empresariais locais
7. Fontes de financiamento e políticas públicas de apoio	7.1 Niveis de actuación das políticas públicas: UE, España, Erorrexión Galicia-Norte de Portugal e Galicia 7.2 Principais política públicas de apoio: iniciativas e programas 7.3 Aspectos operativos para a presentación de proxectos públicos (Iniciativas Interreg, Leader, proxectos para iniciativas estatais, proxectos para a comunidade autónoma de Galicia).

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Prácticas en aulas de informática	14	0	14
Metodoloxías integradas	36	36	72
Traballos e proxectos	1	63	64

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas en aulas de informática	Actividades de aplicación de coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo, que se realizan en aulas de informática.
Metodoloxías integradas	A partir das exposicións teóricas en cada fase do desenvolvemento dun proxecto de desenvolvemento estratéxico no ámbito autonómico e local, os alumnos organizados en grupos aplicaranos no proxecto específico desenvolvido por cada grupo

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Metodoloxías integradas	Realizárase atención personalizada de ser requirida nas horas xerais de *tutoría do profesor, que serán comunicadas aos alumnos ao comezo da materia
Prácticas en aulas de informática	Realizárase atención personalizada de ser requirida nas horas xerais de *tutoría do profesor, que serán comunicadas aos alumnos ao comezo da materia
Pruebas	Descrición
Traballos e proxectos	Realizárase atención personalizada de ser requirida nas horas xerais de *tutoría do profesor, que serán comunicadas aos alumnos ao comezo da materia

Avaliación

	Descrición	Calificación
Traballos e proxectos	Desenvolvemento dun proxecto integral en grupo	100

Otros comentarios sobre la Evaluación

BIBLIOGRAFIA

-BASICA -

BUENO CAMPOS, EDUARDO(2006): *Dirección estratégica: desarrollo de la estrategia y análisis de casos*,ed. Pirámide.

BUENO CAMPOS,EDUARDO (2005): *Curso básico de economía de la empresa*, Pirámide.

GARCÍA, M.(2007): *Perspectivas teóricas en desarrollo local*, Netbiblo. Co.

MARTÍNEZ, P.(2006):

Desarrollo rural sostenible,McGraw-Hill, Madrid.

PORTER, M.(1999): *Ser competitivo: nuevas aportaciones y conclusiones*, ed. Deusto,Bilbao. (capítulo 7)

VAZQUEZ BARQUERO,A. (1999): *Desarrollo, redes e innovación: lecciones sobre desarrolloendógeno*, ed. Pirámide (capítulos 2, 5,6, 8, 10)

VÁZQUEZ BARQUERO,A. (2005): *Las nuevas fuerzas del desarrollo*. Antoni Bosch Editor, S.A. Barcelona.

- CONSULTA

ARDAN Directorioe Informe económico financiero Consorcio de la Zona Franca de Vigo e IGAPE (webwww.ardan.es)

Base de datos ArdánGalicia (últimos años 2005 a 2008)

Base de DatosSABI- Completa información económico-financiera y análisis de ratios de 830.000empresas españolas, 80.000 empresas portuguesas y 50.000 empresas gallegas.

CÁRDENAS, F.(2007): *Planificación estratégica de las ciudades / Planificação estratégica das cidades*. CD-ROM, Eixo atlántico do Noroeste Peninsular

CEBER (Central deBalances de la Eurorregión) (2000): *Resultados y Perspectivas de las Empresasno Financieras del Area Económica Galicia y Norte de Portugal*, Consorcio de laZona Franca de Vigo.

CEBER (Central deBalances de la Eurorregión) (2001): *Los Sistemas Productivos de la EurorregiónGalicia Norte de Portugal: diagnóstico y evolución económica-financiera y competitiva* Consorcio de la Zona Franca de Vigo.

CIBRÁN FERRAZ,PILAR (2005): *Gestión financiera: teoría y casos prácticos*, 1ª Ed., Tórculo,Santiago.

CONTABILIDADREGIONAL DE ESPAÑA. Base 1995(CRE-95). Subdirección General de Cuentas Nacionales.

FERNÁNDEZ-JARDON,C.; FIGUEROA DORREGO, P.; GONZÁLEZGURRIARAN, J. Y OTROS (2001): *Análisis estratégico del conocimiento enautomoción*. CEAGA

FIGUEROA DORREGO,P. y FERNÁNDEZ-JARDON, C. (1999): *El factor humano en la empresa gallega:diagnóstico y acciones de mejora*, Universidad de Vigo.

GARCÍA DOCAMPO, M. (2007): *Perspectivas teóricas endesarrollo local*. Netbiblo. Coruña

GARCÍA PIZARRO, M.(2007): *La planificación estratégica y el arte del buen gobierno*,Unión Iberoamericana de Municipalistas.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J. ET AL. (VARIOS AÑOS):*Monografías Foro Caixanova deEstrategias Empresariales: Reflexiones sobre diagnóstico estratégico, factoresclave, estrategias y actuaciones de las cadenas empresariales de Galicia*:*Cadena de actividades de la Pesca y de los productos derivados del Mar* Nº 1,(Febrero 2004); *Cadena de actividades de Turismo y Ocio* Nº 2, (Junio2004); *Cadena de actividades deConstrucción y Promoción Inmobiliaria* Nº 3, (Julio 2004); *Cadena de actividades de Textil, Confección y Moda* Nº 4, (Octubre 2004); *Cadena de actividades de Bienes de equipo e Industria auxiliar no específica* Nº 5,(Enero 2005); *Cadena de actividades de productos de la Agricultura yGanadería* Nº 6, (Mayo 2005); *Cadena de actividades de Logística y Transporte* Nº 7, (Septiembre 2005); *Cadena de la Madera* Nº 8, (Febrero 2006); *Cadena deInformación, Cultura y Audiovisual* Nº 9, (Mayo 2006); *Cadena de RocasOrnamentales* Nº 10, (Octubre 2006); *Cadena de Química-Farmacéutica* Nº 11,(Febrero 2007); *Cadena de Comercio* Nº 12. (Abril 2007); *Cadena de Energía* Nº 13 (septiembre 2007); *Cadena de Construcción y reparación naval* Nº 14. (enero2008); *Cadena de medio ambiente* Nº 15 (mayo 2008); *Cadena de servicios intangiblesa empresas y a otras organizaciones* Nº 16 (noviembre 2008); *Cadena deTecnologías de la información y comunicación* Nº 17 (febrero 2009). Institutode Desarrollo Caixanova

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J. ET AL. (varios años):*Monografías Foro Caixanova deestrategias empresariales Innovación e internacionalización de las empresasgallegas*. *Agrupación empresarial Agro-Mar-Industria* (Marzo 2007);

□Agrupación empresarial de Construcción y Materiales de Construcción□ (julio 2007); □Agrupación turismo, ocio, cultura y relacionados□ (diciembre 2007); □Agrupación metal-mecánica (bienes de equipo, construcción naval, automoción e industria auxiliar del metal en general□ (septiembre 2008). Instituto de Desarrollo Caixanova.

GONZÁLEZ GURRIARAN, J. Y FIGUEROA DORREGO, P. (2002): □Visión Estratégica del Sistema Empresarial de Vigo, 2001.□ (2 vol.+CD) □Vol. I: Análisis estratégico, diagnóstico y algunas propuestas□ ; □Vol. II: Aspectos complementarios del análisis estratégico. Cadenas empresariales relevantes□. Caixanova.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J. Y FIGUEROA DORREGO, P. (2004): Plan Estratégico de las Actividades de Carpintería y Mobiliario de Galicia. Documento de Síntesis, Cluster de la Madera de Galicia.

GONZÁLEZ GURRIARAN, J. Y FIGUEROA DORREGO, P. (2006): □Visión Estratégica del Sistema Empresarial del Área Metropolitana de Vigo. Evolución 2000-2005 y Expectativas.□. Caixanova.

GONZÁLEZ GURRIARAN, J. Y FIGUEROA DORREGO, P. (2007): □Visión Estratégica del Sistema Empresarial del Área Metropolitana de A Coruña□. Caixanova.

GONZÁLEZ GURRIARAN, J.; CABANELAS OMIL, P.; FIGUEROA DORREGO, P.; ESTEVEZ SUÁREZ, G.; FERNÁNDEZ-JARDON, C. (2000): □La Internacionalización de la Pequeña y Mediana Empresa Gallega: Análisis, Diagnóstico y Posibles Estrategias□; Consorcio de la Zona Franca de Vigo.

GONZÁLEZ GURRIARAN, J.; FIGUEROA DORREGO, P. Y FERNÁNDEZ-JARDON, C. (2001): □La cadena empresarial de los productos transformados del mar en Galicia: diagnóstico estratégico y propuestas de mejora de su competitividad□, Fundación Barrié de la Maza)

GONZÁLEZ GURRIARAN, J.; FIGUEROA DORREGO, P. Y FERNÁNDEZ-JARDON, C. (2001): □Turismo en Galicia: situación y expectativas□ Working Papers nº 40; Fundación Barrié de la Maza

GONZÁLEZ GURRIARAN, J.; FIGUEROA DORREGO, P. Y GONZÁLEZ LOUREIRO, M. (2009): □Visión Estratégica del Sistema Empresarial Privado de Ourense y su área de influencia□. Caixanova.

GONZÁLEZ GURRIARAN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; FERNÁNDEZ-JARDON, C.; ESTEVEZ SUÁREZ, G. (1998): □La cadena empresarial de la madera en Galicia: diagnóstico estratégico y propuestas de mejora de su competitividad□, Fundación Barrié de la Maza.

GONZÁLEZ GURRIARAN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; FERNÁNDEZ-JARDON, C.; ESTEVEZ SUÁREZ, G.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M. (1999): □La cadena empresarial de la madera en Galicia: diagnóstico estratégico y propuestas de mejora de su competitividad□, Mesas de Chapa y Tablero, Mesa de Carpintería, Mesa de Mobiliario, Mesa de Explotación Forestal y Aserrío; Working Papers nº 10, 18, 19 y 20; Fundación Barrié de la Maza.

GONZÁLEZ GURRIARAN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; FERNÁNDEZ-JARDON, C.; ESTEVEZ SUÁREZ, G.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M. (2001): □Proceso del Cluster de la Madera de Galicia. Diagnóstico, selección de factores críticos, estrategias y acciones de mejora□; CIS-MADERA

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; FERNÁNDEZ-JARDÓN, C.M.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M Y OTROS (2000): □El cluster de la madera de Galicia como instrumento de integración y cooperación para la mejora competitiva□ en Revista CIS-Madera, nº5 □ 2º semestre 2000, pp.6-24.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; FERNÁNDEZ-JARDÓN, C.M.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M Y OTROS (2005): Plan Estratégico de Innovación de Galicia 2010 -Programas de Actuación-, Dirección Xeral de I+D, Xunta de Galicia.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M (2009): Plan Estratégico Director da transformación da carne en Galicia. Fundación Centro Tecnolóxico da Carne de Galicia.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M Y OTROS (2004): □Las actividades empresariales de carpintería y mobiliario de Galicia□ en Revista CIS-Madera, nº 13, pp.41-53. ISSN 1138-7726

GONZÁLEZ LOUREIRO, M. et al. (2005): Visión Estratégica del Empleo en la Comarca de O Morrazo, 2004. Análisis, Diagnóstico Estratégico y Estrategia Comarcal de Empleo, Diputación de Pontevedra (ed.).

GONZÁLEZ LOUREIRO, M. et al. (2005): Visión Estratégica del Empleo en la Comarca de O Salnés, 2004. Análisis, Diagnóstico Estratégico y Estrategia Comarcal de Empleo, Diputación de Pontevedra (ed.).

GONZÁLEZ LOUREIRO, M. et al. (2005): Visión Estratégica del Empleo en Mancomunidad del Área Intermunicipal de Vigo, 2004. Análisis, Diagnóstico Estratégico y Estrategia Comarcal de Empleo, Diputación de Pontevedra (ed.).

KOTLER, P. (1995): Dirección de marketing, Prentice-Hall.

KRUGMAN, P (2008): Fundamentos de economía. Ed.Reverté. Barcelona

MANKIW, N.G. (2004) Principios de Economía, McGraw-Hill, 3ª Ed. Madrid. PÉREZ RAMÍREZ, B.(2000): Desarrollo Local: manual de uso, ed. Esic, Madrid.

RODRÍGUEZGUTIÉRREZ, F. (1999): Manual de desarrollo local, Trea, Asturias.

TAMAMES, R. (2006): Diccionario de economía y finanzas, Alianza, 13ª Ed. Madrid, 2006.

- ALGUNAS WEBS DE REFERENCIA -

WEB DE LA XUNTA DE GALICIA (referencias a consellerías y otros organismos autónomos) <http://www.xunta.es/>

INSTITUTO GALEGO DE ESTATÍSTICA (IGE) <http://ige.xunta.es>

WEB DE LA ADMINISTRACIÓN CENTRAL DEL ESTADO (referencias a ministerios y otros organismos autónomos) <http://www.la-moncloa.es/>

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (INE) <http://www.ine.es/>

WEB DE LA UNIÓN EUROPEA (UE) <http://europa.eu>

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFIA

- BASICA-

BO CAMPOS, EDUARDO (2006): Dirección estratégica: desenvolvemento da estratexia e análise de casos, ed. Pirámide.

BO CAMPOS, EDUARDO (2005): Curso básico de economía de a empresa, Pirámide.

GARCÍA, M. (2007): Perspectivas teóricas en desenvolvemento local, Netbiblo. Co.

MARTÍNEZ, P. (2006): Desenvolvemento rural sostible, McGraw-Hill, Madrid.

PORTER, M. (1999): Ser competitivo: novas achegas e conclusións, ed. Deusto, Bilbao. (capítulo 7)

VAZQUEZ BARQUEIRO, A. (1999): Desenvolvemento, redes e innovación: leccións sobre desenvolvemento endógeno, ed. Pirámide (capítulos 2, 5, 6, 8, 10)

VÁZQUEZ BARQUEIRO, A. (2005): As novas forzas do desenvolvemento. Antoni Bosch Editor, S.A. Barcelona.

- CONSULTA

ARDAN Directorio e Informe económico financeiro Consorcio da Zona Franca de Vigo e IGAPE (web www.ardan.es)

Base de datos Ardán Galicia (últimos años 2005 a 2008)

Base de Datos SABI- Completa información económico-financiera e análise de cocientes de 830.000 empresas españolas, 80.000 empresas portuguesas e 50.000 empresas galegas.

CÁRDENAS, F. (2007): Planificación estratégica das cidades Planificação e análise estratégica das cidades. CD-ROM, Eixo atlántico do Noroeste Peninsular

CEBER (Central de Balances da Eurorregión) (2000): Resultados e Perspectivas das Empresas non Financeiras do Area Económica Galicia e Norte de Portugal, Consorcio da Zona Franca de Vigo.

CEBER (Central de Balances da Eurorregión) (2001): Os Sistemas Produtivos da Eurorregión Galicia Norte de Portugal: diagnóstico e evolución económica-financiera e competitiva Consorcio da Zona Franca de Vigo.

CIBRÁN FERRAZ, ALICERCE (2005): Gestión financeira: teoría e casos prácticos, 1ª Ed., Tórculo, Santiago.

CONTABILIDADE REXIONAL DE ESPAÑA. Base 1995 (CRE-95). Subdirección Xeral de Contas Nacionais.

FERNÁNDEZ-JARDON, C.; FIGUEROA DORREGO, P.; GONZÁLEZ GURRIARAN, J. E OUTROS (2001): Análisis estratégico do

coñecemento en automoción. CEAGA

FIGUEROA DORREGO, P. e FERNÁNDEZ-JARDON, C. (1999): O factor humano na empresa galega: diagnóstico e accións de mellora. Universidade de Vigo.

GARCÍA DOCAMPO, M. (2007): Perspectivas teóricas endesarrollo local. Netbiblo. Coruña

GARCÍA PIZARRO, M. (2007): A planificación estratéxica e a arte do bo goberno. Unión Iberoamericana de Municipalistas.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J. ET Ao. (VARIOS AÑOS): Monografías ForoCaixanova de Estratexias Empresariais: Reflexións sobre diagnósticoestratéxico, factores clave, estratexias e actuacións das cadeas empresariais de Galicia: Cadea de actividades da Pesca e dos produtos derivados do Mar Nº1, (Febreiro 2004); Cadea de actividades de Turismo e Lece Nº 2, (Xuño2004); Cadea de actividades de Construcción e Promoción Inmobiliaria Nº3, (Xullo 2004); Cadea de actividades de Têxtil, Confección e Moda Nº 4,(Outubro 2004); Cadea de actividades de Bens de equipo e Industria auxiliaron específica Nº 5, (Xaneiro 2005); Cadea de actividades de produtos da Agricultura e Ganadería Nº 6, (Maio 2005); Cadea de actividades de Logística e Transporte Nº 7, (Setembro 2005); Cadea da Madeira Nº 8,(Febreiro 2006); Cadea de Información, Cultura e Audiovisual Nº 9, (Maio2006); Cadea de Rocas Ornamentais Nº 10, (Outubro 2006); Cadea de Química-Farmacéutica Nº 11, (Febreiro 2007); Cadea de Comercio Nº 12. (Abril2007); Cadea de Enerxía Nº 13 (setembro 2007); Cadea de Construcción e reparación naval Nº 14. (xaneiro 2008); Cadea de medio ambiente Nº 15 (maio2008); Cadena de servizos intangibles a empresas e a outras organizacións Nº16 (novembro 2008); Cadea de Tecnoloxías da información e comunicación Nº 17(febrero 2009). Instituto de Desenvolvemento Caixanova

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J. ET Ao. (varios años): Monografías ForoCaixanova de estratexias empresariais Innovación e internacionalización dasempresas galegas. Agrupación empresarial Agro-Mar-Industria (Marzo 2007); Agrupación empresarial de Construcción e Materiais de Construcción (xullo2007); Agrupación turismo, lece, cultura e relacionados (decembro 2007); Agrupación metal-mecánica (bens de equipo, construción naval, automoción e industria auxiliar do metal en xeral) (setembro 2008). Instituto de Desenvolvemento Caixanova.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J. E FIGUEROA DORREGO, P. (2002): VisiónEstratéxica do Sistema Empresarial de Vigo, 2001. (2 vol.+CD) Vol. I: Análisis estratéxico, diagnóstico e algunhas propostas; Vol. II: Aspectos complementarios do análisis estratéxico. Cadeas empresariais relevantes. Caixanova.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J. E FIGUEROA DORREGO, P. (2004): PlanEstratéxico das Actividades de Carpintería e Mobiliario de Galicia. Documento de Síntesis, Cluster da Madeira de Galicia.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J. E FIGUEROA DORREGO, P. (2006): VisiónEstratéxica do Sistema Empresarial do Área Metropolitana de Vigo. Evolución2000-2005 e Expectativas. Caixanova.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J. E FIGUEROA DORREGO, P. (2007): VisiónEstratéxica do Sistema Empresarial do Área Metropolitana da Coruña. Caixanova.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; CABANELAS OMIL, P.; FIGUEROA DORREGO, P.; ESTEVEZ SUÁREZ, G.; FERNÁNDEZ-JARDON, C. (2000): A Internacionalización da Pequena e Mediana Empresa Galega: Análisis, Diagnóstico e PosiblesEstratexias; Con sorciada Zona Franca de Vigo.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P. E FERNÁNDEZ-JARDON, C. (2001): A cadea empresarial dos produtos transformados do mar en Galicia: diagnóstico estratéxico e propostas de mellora da súa competitividade, Fundación Barrié da Maza

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P. E FERNÁNDEZ-JARDON, C. (2001): Turismo en Galicia: situación e expectativas Working Papers nº 40; Fundación Barrié da Maza

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P. E GONZÁLEZ LOUREIRO, M. (2009): Visión Estratéxica do Sistema Empresarial Privado de Ourense e o seu área de influencia. Caixanova.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; FERNÁNDEZ-JARDON, C.; ESTEVEZ SUÁREZ, G. (1998): A cadea empresarial da madeira en Galicia: diagnóstico estratéxico e propostas de mellora da súa competitividade, Fundación Barrié da Maza.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; FERNÁNDEZ-JARDON, C.; ESTEVEZ SUÁREZ, G.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M. (1999): A cadea empresarial da madeira en Galicia: diagnóstico estratéxico e propostas de mellora da súa competitividade, Mesas de Chapa e Taboleiro, Mesa de Carpintería, Mesa de Mobiliario, Mesa de Explotación Forestal e Aserriou; Working Papers nº 10, 18, 19 e 20; Fundación Barrié da Maza.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; FERNÁNDEZ-JARDON, C.; ESTEVEZ SUÁREZ, G.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M. (2001): Proceso do Cluster da Madeira de Galicia. Diagnóstico, selección de factores críticos, estratexias e accións de

mellora[]; CIS-MADEIRA

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; FERNÁNDEZ-JARDÓN, C.M.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M E OUTROS (2000): []O cluster da madeira de Galicia como instrumento de integración e cooperación para a mellora competitiva[] en Revista CIS-Madeira, nº 5 [] 2º semestre 2000, pp.6-24.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; FERNÁNDEZ-JARDÓN, C.M.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M E OUTROS (2005): Plan Estratéxico de Innovación de Galicia 2010 -Programas de Actuación-, Dirección Xeral de I+D, Xunta de Galicia.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M (2009): Plan Estratéxico Director da transformación da carne en Galicia. Fundación Centro Tecnolóxico da Carne de Galicia.

GONZÁLEZ GURRIARÁN, J.; FIGUEROA DORREGO, P.; GONZÁLEZ LOUREIRO, M E OUTROS (2004): []As actividades empresariais de carpintería e mobiliario de Galicia[] en Revista CIS-Madeira, nº 13, pp.41-53. ISSN 1138-7726

GONZÁLEZ LOUREIRO, M. et ao. (2005): Visión Estratéxica do Emprego na Comarca do Morrazo, 2004. Análisis, Diagnóstico Estratéxico e Estratexia Comarcal de Emprego, Diputación de Pontevedra (ed.).

GONZÁLEZ LOUREIRO, M. et ao. (2005): Visión Estratéxica do Emprego na Comarca do Salnés, 2004. Análisis, Diagnóstico Estratéxico e Estratexia Comarcal de Emprego, Diputación de Pontevedra (ed.).

GONZÁLEZ LOUREIRO, M. et ao. (2005): Visión Estratéxica do Emprego en Mancomunidade do Área Intermunicipal de Vigo, 2004. Análisis, Diagnóstico Estratéxico e Estratexia Comarcal de Emprego, Diputación de Pontevedra (ed.).

KOTLER, P. (1995): Dirección de mercadotecnia, Prentice-Hall.

KRUGMAN, P (2008): Fundamentos de economía. Ed.Reverté. Barcelona

MANKIW, N.G. (2004) Principios de Economía, McGraw-Hill, 3ª Ed. Madrid.

PÉREZ RAMÍREZ, B. (2000): []Desenvolvemento Local: manual de uso[], ed. Esic, Madrid.

RODRÍGUEZ GUTIÉRREZ, F. (1999): []Manual de desenvolvemento local[], Trea, Asturias.

TAMAMES, R. (2006): Diccionario de economía e finanzas, Alianza, 13ª Ed. Madrid, 2006.

-ALGUNHAS WEBS DE REFERENCIA -

